

Reactie CDA-Duurzaamheidsberaad op Energieakkoord voor duurzame groei

Deze reactie is opgesteld door het bestuur van het CDA-Duurzaamheidsberaad in samenwerking met de werkgroep Energie i.o..

Algemene reactie

Het Duurzaamheidsberaad is verheugd dat er een Energieakkoord is gesloten waarbij vele partijen zijn betrokken en waarin een plan voor de middellange termijn is beschreven om de energietransitie een impuls te geven. De polarisatie is eindelijk doorbroken. Zeer belangrijk is, dat er nu duidelijke keuzes zijn gemaakt: energiebesparing en windenergie zijn de hoekstenen.

Inhoudelijk liggen er zorgen op enkele punten, waarvan warmtekrachtkoppeling (WKK) en sluiting van de kolencentrales de grootste zijn. De bijdrage van WKK's is verdwenen. Een goede analyse van de mogelijkheden van WKK is naar onze mening noodzakelijk. Vervolgens dient deze dan - afhankelijk van de uitkomsten hiervan - een plek in de uitwerking te krijgen. Wij spreken de verwachting uit, dat vanwege het besluit van de ACM op grond van het mededingingsrecht, partijen een goed alternatief vinden waarbij het milieueffect wel significant zal zijn en het Akkoord behouden blijft (zie onze reactie bij pijler 6).

Vanuit het Duurzaamheidsberaad zijn we helaas nog niet overtuigd dat er voldoende waarborgen zijn ingebouwd om te kunnen bijsturen indien de implementatie en voortgang van het akkoord bij de tussentijdse ijkmomenten onvoldoende blijkt te zijn. Hieraan zal in de komende uitwerking moeten worden voorzien. Daarnaast zal het belangrijk zijn, dat in de uitwerking stimulerend en enthousiasmerend zal zijn, zodat een nieuw elan bij burgers en bedrijfsleven doorzet.

Reactie op pijler 1: Energiebesparing

1. De integrale aanpak en het bewust maken van bewoners juichen wij toe. Het opzetten van een revolverend fonds is een goede ontwikkeling en effectievere manier om overheidsfinanciën te besteden. Omdat binnen vele gemeenten al zogenaamde duurzaamheidsleningen ten behoeve van energiebesparing verstrekt worden, bevelen wij aan om het nationale fonds goed op de lokale (en soms zelfs provinciale) fondsen te laten aansluiten, zoals bijvoorbeeld in de provincies Groningen, Friesland en Drenthe gebeurt.
2. Voor de energieloketten geldt ook al dat gemeenten samenwerken met de stichting MeerMetMinder. Verbreding van deze aanpak zou de voorkeur verdienen boven het bedenken van een nieuwe aanpak.
3. De invoering van het EPK-systeem (Energie Prestatie Keuring) voor ondernemingen met vastgoed en bedrijven wordt afhankelijk gemaakt van de ervaringen in een pilotperiode. Wij verwachten, gezien de noodzaak van energiebesparing, dat dit systeem hoe dan ook wordt ingevoerd en eventueel zodanig wordt aangepast dat het werkzaam is.
4. Het budget voor de Energie-Investerings-Aftrek daalt met € 25 mln in 2014 en € 50 mln in 2017 te behoeve van investeringen in Clean Tech en het feit dat duurzame energie niet langer via de EIA wordt gestimuleerd. Toch klinkt dit tegenstrijdig met de ambitie om het bedrijfsleven meer in energiebesparing te laten investeren.
5. Energieleveranciers kunnen bewoners hun leningen, aangegaan om te investeren in energiebesparing, laten terugbetalen vanuit de energierekening, tegen een redelijke vergoeding. Het energiebedrijf dient de kosten voor deze vergoeding volledig transparant te communiceren naar de bewoner.
6. Gezien het feit dat binnen de Europese fondsen budget geormerkt is voor CO2-reductie, sporen wij het Kabinet aan om deze fondsen actief te gebruiken voor de uitvoering van het Akkoord.

7. Het potentieel aan efficiëntiewinst, gelieerd aan het gebruik van WKK-installaties in de industrie, blijft onbenut. Dat is een gemiste kans, zeker gezien het feit dat WKK's ook gebruikt kunnen worden als reservecapaciteit voor onbalans ten gevolge van duurzame energieopwekking.

8. Het gebruik van restwarmte wordt prioriteit. Helaas vormt vaak de financiering van de benodigde en kostbare infrastructuur een knelpunt, maar deze wordt niet genoemd. Voorwaarden scheppen vanuit de overheid dient dus ook in de financiële sfeer te gebeuren.

Reactie op pijler 2: opschalen van hernieuwbare opwekking

1. Het bewust maken van de essentie van meer wind op land is essentieel. Het verplicht stellen van een participatieplan lijkt een goede stap om daarmee het draagvlak te vergroten. Ons inziens dient de overheid minimumeisen te stellen aan een dergelijk participatieplan.

2. Wind op zee kan, uit efficiëntieoverwegingen, gebruik maken van een eigen net. Onduidelijk is wie voor de financiering van een dergelijk net op zee zal opdraaien.

3. De SDE+ zal vanaf 2018 verminderen terwijl vanaf dat moment de grote investeringen in wind op zee (2018: 800 MW en 2019: 900 MW) gaan plaatsvinden. Wij verwachten dat de daling in de SDE+ een knelpunt gaat opleveren voor de businesscases voor de windparken vanaf 2018, ondanks het feit dat de prijs van windenergie dan lager en meer concurrerend ten opzichte van fossiel zal zijn.

4. Het is verstandig om de doelstelling voor duurzame energieopwekking niet afhankelijk te maken van de bijstook van biomassa in kolencentrales. Echter, nu de sluiting van vijf verouderde centrales niet lijkt door te gaan, streven wij wel naar zo maximaal mogelijke bijstook van duurzame biomassa in de nog bestaande kolencentrales binnen de kaders van de SDE+, conform de duurzaamheidscriteria zoals deze nog geformuleerd zullen worden (par. 4.2.3. Energieakkoord).

5. Er wordt niet aangegeven hoe het kabinet met de SDE+ zal omgaan indien uit de verkenning blijkt dat de € 375 miljoen niet toereikend is, zeker gezien de constatering in het Energieakkoord dat 14% duurzame energie in 2020 "bijzonder uitdagend" is.

Reactie op pijler 3: stimuleren decentrale duurzame energie

Het delen van kennis en het oplossen van beleidsmatige knelpunten zijn belangrijke voorwaarden voor het welslagen van decentrale duurzame energie. De fiscale tegemoetkoming is een interessante optie. Echter, in combinatie met windenergie is de voorgestelde postcoderoos voor belastingkorting te klein. We stellen voor deze in dit geval te verbreden tot drie aansluitende postcoderozen.

Reactie op pijler 4: het energietransportnetwerk gereed maken

1. Demand side management wordt genoemd om verschuiving en het afvlakken van het vraagpatroon te bereiken. Daarbij past ook verdere tariefdifferentiatie, naast de nu al gehanteerde dag- en nachtstroom.

2. Europese afstemming en aansluiting op elkaars netten vermindert de problemen van onbalans door duurzame energieopwekking.

3. Opslag van energie en het stimuleren van pilotprojecten zoals Power to Gas verdienen onder deze pijler ook aandacht. Opslag dient als onderwerp toegevoegd te worden. Opslag is bovendien een brug naar de ontwikkeling van elektrisch vervoer. De accu's van deze voertuigen kunnen ook tijdelijk als opslag worden gebruikt.

Reactie op pijler 5: een goed functionerend ETS

1. Het belonen van energie-efficiëntieoplopers op basis van reële benchmarks is een goede stimulans. Welke (aanvullende) maatregelen gelden voor het peloton en de achterhoede moeten ook duidelijk zijn.

2. Nederland dient in navolging van het Verenigd Koninkrijk ook een minimumprijs (UK hanteert £ 16 per ton CO₂) voor CO₂ vast te stellen, om daarmee een bodem onder het systeem te leggen. Deze bodem kan bijvoorbeeld op een acceptabel niveau starten en vervolgens jaarlijks worden opgehoogd. Het Akkoord spreekt lage verwachtingen uit t.a.v. de huidige onderhandelingen over het ETS. Het CDA-Duurzaamheidsberaad blijft van mening, dat juist een ambitieus ETS een goed lange termijn perspectief aan het bedrijfsleven kan bieden.

Reactie op pijler 6: kolencentrales en CCS

1. De sluiting van in totaal 5 verouderde kolencentrales is helaas strijdig bevonden met de mededingingswet door het ACM. Wij stellen voor dat de energiesector met de partijen van het Energieakkoord een plan voor uitfasering van deze centrales maakt, waarbij de geplande additionele windcapaciteit op land en ter zee (een deel van) het weggefallen vermogen van de centrales compenseert (Nijmegen (570MW), Zeeland (406MW) en Geertruidenberg (645 MW) en de twee centrales op de Rotterdamse Maasvlakte (beide 500 MW)), zodat wel een duidelijk milieueffect zichtbaar is.
2. CCS lijkt een noodzakelijke optie om de uitstoot van CO₂ naar de atmosfeer te verminderen. Wij houden vast aan onze eerder geformuleerde gedachten dat het ontwikkelen van CCS belangrijk is en door de desbetreffende sector (met name fossiel) op eigen kosten en daadkrachtig ter hand dient te worden genomen. Afwachten brengt CCS niet dichterbij!
3. Het gebruik van CCS bij biomassacentrales wordt helaas niet genoemd, maar wordt in de Global Energy Assessment (2012) zelfs als noodzakelijk gezien om CO₂ uit de atmosfeer te halen.

Reactie op pijler 7: mobiliteit en transport

1. Luchtvaart en zeescheepvaart worden buiten beschouwing gelaten. Wij missen hier de ambitie om hierover in Europees verband verdergaande afspraken te maken.
2. Energiebesparing in de mobiliteit- en transportsector is lastig. De ambitie om in 2030 ca. 17% minder CO₂ te emitteren ten opzichte van 1990 is een goede stap, maar helaas onvoldoende. Pas vanaf 2035 worden er stappen gemaakt ("zero emissie"), die nu ook gemaakt kunnen worden! Er ontbreken tot 2020 duidelijke tussendoelen. De verbinding met opslag van energie wordt niet gemaakt (pijler 4, punt3).
3. Een visie voor de toekomstige brandstoffenmix (inclusief elektriciteit!) is essentieel. In de visie dient een stevige ambitie uitgesproken te worden (zie punt 2). In de neergelegde ambitie dient een duidelijk pad met tussendoelen opgesteld te worden. Vanzelfsprekend wordt in de visie de productie van eerste generatie biobrandstoffen, die de voedselketen verdringen, langzaam uitgefaseerd.
3. De verbinding met ruimtelijk beleid wordt terecht gemaakt en is in het verleden vaak vergeten: Daardoor zijn kansen gemist. In dit kader dient het belang (ook vanwege toenemend obesitas) van het blijven stimuleren van fietsmobiliteit, mede via ruimtelijke maatregelen, nog eens benadrukt te worden.

Reactie op pijler 8: arbeidsmarkt en scholing

1. Het begrip kwaliteitszorg ontbreekt in deze pijler. Nieuwbouwwoningen tonen na oplevering regelmatig gebreken, ook in energetische zin, doordat partijen langs elkaar heenwerken of niet kritisch zijn op hun (eigen) werk. Daarom dient kwaliteitszorg een belangrijk aspect te zijn in (bouwgerelateerde) opleidingen.
2. De bouwsector dient innovatie meer te omarmen. Via bijscholing of kennisbanken over energiebesparing en duurzame energietechnologie kunnen bijvoorbeeld aannemers een proactieve rol spelen naar woningeigenaren om hen te stimuleren op natuurlijke momenten in energiebesparing en duurzame energie te investeren.
3. In het onderwijscurriculum voor basisscholen dient ruimte gemaakt te worden voor duurzaamheid, waaronder energiegebruik. Nu wordt het onderwerp maar mondjesmaat onderwezen.

Reactie op pijler 9: groei en export

Het Nederlandse bedrijfsleven is gericht op export. Het Energieakkoord biedt het Nederlandse bedrijfsleven kansen om op energiegebied koploper te worden. Dat versterkt niet alleen haar positie, dat biedt ook zeker kansen voor de export van energiegerelateerde kennis en producten. Aan het bedrijfsleven om deze kansen enthousiast op te pakken!

Reactie op pijler 10: financiering duurzame investeringen

1. Kennisbundeling en lange termijn financieringsarrangementen bieden perspectief voor de energietransitie. De al bestaande groenbanken in Nederland, die mede zijn opgericht om de Fiscale Groenregeling uit te voeren, kunnen hierin een centrale rol spelen.
2. De bankensector zou met de financieringsinstrumenten van de regionale en lokale overheden, de publieke energiefondsen die zijn en worden opgericht, een PPS aangaan om elkaar te versterken. (Zie ook het eerste domein in pijler 9).